

здібностях. Самоефективність викладачів щодо застосування стратегій інклюзивного навчання, як правило, низька [4, с. 32].

Результати досліджень підтверджують, що, як і фонові знання, переконання у самоефективності вчителя може бути підкріплені його підготовкою. Насправді, належна підготовка вчителів може мати потужний ефект у плані підвищення самоефективності у створенні інклюзивного навчального середовища, у плані зменшення занепокоєння вчителів, і навіть розвитку позитивного ставлення до інклюзії і дислексії [5, с. 370].

Список використаних джерел

1. Nijakowska, J., D. Tsagari, and G. Spanoudis. English as a Foreign Language Teacher Training Needs and Perceived Preparedness to Include Dyslexic Learners: The Case of Greece, Cyprus and Poland. 2018. P.1–23.
2. Nijakowska, J. Dyslexia in the European EFL Teacher Training Context. 2014. P. 129–154.
3. Sharma, U., C. Forlin, J. Deppeler, and Y. Guang-Xue. Reforming Teacher Education for Inclusion in Developing Countries in the Asia-Pacific Region. Asian Journal of Inclusive Education 2013. № 1 (1). P. 3–16.
4. Kormos, J., and J. Nijakowska. Inclusive Practices in Teaching Students with Dyslexia: Second Language Teachers. 2017. P. 30–41.
5. Campbell, J., L. Gilmore, and M. Cuskelly. Changing Student Teachers' Attitudes Towards Disability and Inclusion. Journal of Intellectual & Developmental Disability 28. 2003. P. 369–379.

Олена Захаренко

БАТЬКІВСЬКО-ВИХОВАТЕЛЬСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ЧИННИК ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Заклад дошкільної освіти – перший ланцюжок у системі освіти, суспільного виховання дитини, ефективність якого значною мірою визначають взаємини між вихователями і батьками. Нині, традиційна система роботи з батьками в закладі дошкільної освіти не дає змоги повною мірою актуалізувати педагогічний потенціал родини, не створює атмосферу спільності інтересів, нерідко застосовує застарілі малоефективні форми роботи з сім'єю. Разом з тим і самі батьки, не володіючи достатньою мірою знаннями щодо специфіки науково доцільного виховання, вікових та індивідуальних особливостей дитини, досить часто здійснюють процес виховання інтуїтивно і хаотично.

Саме тому існує потреба у свідомій і відповідальній співпраці батьків та вихователів закладів дошкільної освіти, що дозволяє забезпечити неперервність виховних впливів та створити сприятливі умови

для реалізації єдиних вимог щодо повноцінного навчання, виховання і розвитку дітей, зокрема патріотичного виховання.

На особливу роль родинного виховання у формуванні особистості дитини звертали увагу класики педагогіки Т. Лубенець, А. Макаренко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.

Теоретичні і методичні аспекти виховання, розвитку й соціалізації дітей в умовах родинного та суспільного виховання різнобічно розкрито у працях Г. Беленької, Т. Доронової, О. Кононко, С. Курінної, В. Кузя, М. Машовець, В. Оржеховської, З. Плохій та ін.

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти 2021 р. вперше передбачено участь батьків у формуванні компетентностей дитини та визначено соціально-громадянську компетентність, як «здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини, готовності до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя» [1, с. 16].

В освітньому напрямі «Дитина в соціумі» Базового компонента, зазначено важливість участі батьків у процесі формування соціально-громадянської компетентності наступними шляхами:

- залучення дитини до участі в житті родини, закладу дошкільної освіти, громади в різних формах дозвілля, проведенні свят, спільних подорожей, прогулянок тощо;
- розповіді дитині про важливі події в житті родини, міста, громади;
- розмов про права дитини на висловлювання особистих поглядів і думок, досвіду;
- заохочення дитини до спілкування й участі в спільних справах, наприклад пошук інформації, відповідей на запитання, врахування дитячих інтересів та побажань у плануванні родинного дозвілля;
- прояву поваги і довіри по відношенню до дитини;
- бесід про взаємини з іншими людьми, про повсякденну діяльність та значущі події, у яких доведеться брати участь дитині;
- обговорення різних прикладів і моделей поведінки, зокрема з власного досвіду;
- дотримання разом із дитиною загальноприйнятих форм ввічливості під час спільних видів діяльності (ігрова, трудова, спілкування тощо) [1, с. 17–18].

У листі Міністерства освіти і науки України «Про методичні рекомендації з патріотичного виховання» наголошується про важливу роль сім'ї у формуванні патріотизму. Згідно нього, завданням навчальних закладів є залучення батьків до активної участі у навчально-виховному процесі, організації та проведенні позанавчальних виховних заходів [3].

В сучасних умовах патріотизм стає невід'ємною рисою суспільної свідомості, яскравим проявом зв'язку індивіда та суспільства, одним із критеріїв оцінки громадянина.

В Українському педагогічному словнику поняття «патріотизм» визначається, як одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів [2, с. 249].

Відомий педагог-класик В. Сухомлинський стверджував: «Патріотичне виховання – це процес проникнення до всього, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується». Отже, саму ж сутність патріотичного виховання видатний педагог трактував як активну діяльність особи, спрямовану на утвердження гуманних ідеалів, працю на благо народу, зміцнення могутності, честі й слави Вітчизни, любов до людей, непримиренність до зла в усіх його проявах [6, с. 131].

Варто звернути увагу на дослідження О. Поніманської, яка розкриває поняття «патріотизм» – любов до Батьківщини, відданість їй і своєму народу. Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за необхідності віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином. Як синтетична якість, патріотизм охоплює емоційно-моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства [4, с. 252].

Процес взаємодії сім'ї і фахівців закладу дошкільної освіти спрямовано на активне включення батьків в освітній процес та дозвіллеву діяльність. У такому процесі як патріотичне виховання, дана взаємодія носить більш чуттєвий характер, оскільки патріотизм – одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури [5].

Отже, патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку у батьківсько-виховательській взаємодії, буде ефективним, якщо реалізуватиметься комплексно та включатиме такі складові: підвищення професійної компетентності вихователів щодо патріотичного виховання дошкільників; спрямованість виховних зусиль закладів дошкільної освіти та родин на забезпечення патріотичного виховання дітей; впровадження традиційних та інноваційних форм взаємодії педагогів та батьків, спрямованих на патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 2021р. URL: <https://ezavdnz.mcfra.ua/book?bid=37876>
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997.

3. Лист Міністерства освіти і науки України «Про методичні рекомендації з патріотичного виховання» № 1/9-614 від 27 листопада 2014 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/pozashk_osv/44204/
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ: ВЦ «Академія», 2018.
5. Солонська А. А. Інтеграція патріотичного виховання в системі роботи дошкільного навчального закладу. Всеукраїнська наукова практична конференція «Актуальні питання національно-патріотичного виховання дітей та молоді: досвід та проблеми», 2016.
6. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Вибрані твори: В 5-ти т. Київ: Рад. шк. Т.1., 1976.

Юлія Зінченко

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні цифровізація в освіті – це цифрова трансформація, яка є не тенденцією, а вимогою часу. Таким чином, основним завданням навчання є впровадження цифрових технологій, які забезпечують покращення освіти, доступність та ефективність, підготовку молодого покоління до життя в цифровому суспільстві [3].

Активна цифровізація та перехід у віртуальний простір не є чимось тимчасовим і короткостроковим. Це повинні усвідомлювати всі, а особливо ті, чий цифрові навички далекі від досконалості. Повторювані блокування та очікувані нові обмеження лише посилюють тенденцію до цифровізації, яка спостерігалася ще до пандемії Covid-19, роблячи зміни незворотними і під час воєнного стану в Україні [4].

Цифрова компетентність є однією з восьми ключових компетентностей і відноситься до впевненого та критичного використання повного спектру цифрових технологій для інформації, комунікації та вирішення основних проблем у всіх аспектах життя. Враховуючи цю реальність, останнім часом цифрова компетентність набула вагомого значення і в освітньому контексті. З одного боку, тому, що використання технологій стало повсякденним явищем; з іншого боку, тому що професійний розвиток багатьох громадян значною мірою (і все більше) залежить від ефективного та належного використання ІКТ [5]. Таким чином, цифрова компетентність це набір знань, умінь і навичок якими повинні володіти учасники освітнього процесу, щоб критично, динамічно та творчо використовувати ІКТ під час навчання [2].

Важливо, щоб заклади загальної середньої освіти та ЗВО могли навчитися забезпечувати освітні, дидактичні та безпечні рішення для задоволення потреб тих, хто бере участь в освітньому процесі. Щоб